

Bardócz Zsuzsa: Élelmünk az életünk

Podmaniczky László hozzászólása a Magyarok XI. Világkongresszusán, 2024. VIII. 15-én a professzor asszony által tartott előadáshoz

A cím valóban frappáns és vitatni sem lehet érvényességét. Nem kétséges, hogy ennünk kell, és egyáltalán nem mindegy, hogy mit eszünk. Az írás voltaképpen erről szól. Pontosabban arról, hogy felhívja a figyelmet a jelenlegi ételmisszer fogyasztásunk problémáira és kiálljon az egészséges ételmisszer előállítás fontossága mellett. A szerző életútja akár garanciát is adhatna arra, hogy szövege megalapozott állításokra épül, hiszen évekig volt a táplálkozástan professzora a Debreceni Egyetem Ételmisszeranalitikai, Biztonsági- és Mikrobiológiai Intézetben. Azonban az életút – mint oly sokszor – szerzőnk esetében sem lett elég ahhoz, hogy minden megállapításával egyetértsek. Nézzük akkor a részleteket.

A tanulmány első részében a mezőgazdaság átalakulásáról olvashatunk. Már a harmadik, de főleg a negyedik mondat „helyreteszi” a szerző értékrendjét, íme: *„Régen az élelem előállítását kis közösségek helyben, maguk oldották meg. A közösen megtermelt, elkészített és elfogyasztott táplálékban benne volt az emberi közösség energiája.”* Ugye sejtjük, hogy ebből csak egy antiglobalista nézőpont kerekedhet ki. Elárulhatom, valóban így lesz. Előtte persze azért vannak tudományosan is értékelhető felvetések. Például az ételmisszerekben kimutatható szermaradványok „koktél hatása”, ami azt jelenti, hogy a növényvédelem során használt különféle szerek maradványai egymással kölcsönhatásba lépve akár az egészségre káros hatást is eredményezhetnek, jóllehet az egyes szerek önmagukban még a határértékek alatt maradnak. Ezekről a hatásokról sajnos kevés konkrét adatunk van, mivel a szerkombinációk száma szinte végtelen, ráadásul ugyanazon növényhez általában eltérő gyártóktól származó szereket használnak fel. Ha így működik a mezőgazdaság – és semmi okunk, hogy a koktél-hatás érvényességében kételkedjünk – akkor már ennek elégnek kellene lennie ahhoz, hogy azonnal abbahagyjuk a növényvédelemben részesült termékek fogyasztását és áttérjünk a vegyszermentes módon előállított biotermékekre. Mint tudjuk, ez nem így van, 2021-ben a világ mezőgazdasági területeinek csak 1,6 százaléka állt ökológiai művelés alatt, és az EU átlagában sem több, mint 10 % (nálunk kb. 6 % és 2027-re szeretnénk elérni a 10 %-ot). Érdekes lett volna ennek az alacsony bio-aránynak a miértjeiről olvasni, de ezzel a tanulmány nem foglalkozik.

A szerző azon megállapítása is teljesen elfogadható, amikor a távoli helyekről importált ételmisszerek gyenge beltartalmáról ír. Itt az okozza a problémát, hogy a nagy távolságok miatt nem lehet a természetes érést bevárva elindítani a szállítást, mert akkor a célállomáson már nemigen lehetne a termékeket eladni. Ezért koraéretten szedik a zöldségeket, gyümölcsöket, és a szállítás alatt érésgyorsítókat használva kapnak olyan terméket, ami már jól néz ki, így eladható, ugyanakkor belül már csak emlékeztetnek arra, amilyennek lenniük kellene. Számomra a szép piros, de éretlen és íztelen paradicsom jelenti ebben a mélypontot, gondolom nem vagyok egyedül ezzel. Az idősebb korosztály még emlékszik az igazi paradicsom ízére, amit persze csak „szezonban” lehetett akkoriban kapni, télen soha. Hasonlóan negatív a kép az ún. ultrafeldolgozott

élelmiszerekről, melyek kényelmi előnyeiért súlyos, az egészségünket érintő árat fizetünk. Szerencsére nálunk még nem olyan rossz a helyzet, mint máshol, mert ahogy a szerző fogalmaz, *„Magyarországon – egyelőre – még jobb a helyzet, mint az úgynevezett civilizált nyugati országokban, mert nálunk a fogyasztott ételnek mindössze 18%-a ultrafeldolgozott.”*

Megállapításait a szerző sommás ítélettel zárja: *„Mindenki egyetért abban, hogy az iparilag előállított, nagyüzemi élelmiszerek nyilvánvalóan ártanak az egészségnek.”* Ezt követően a szerző arra fókuszál, hogy ezen kardinális problémára milyen – szerinte elfogadhatatlan – megoldások körvonalazódnak, ahogy ő írja, a „világ vezetői” részéről. Itt azért már több vitám van a szerzővel.

Kéz a kézben jár a két „vezető” szervezet, az ENSZ és a VGF (Világ Gazdasági Fórum, WEF), amikor a terveik bemutatását olvassuk. Az ismertebb az ENSZ, annak is „Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development” című dokumentuma, ami az azóta széles körben elterjedt SDG (Sustainable Development Goals) nevű célrendszert is megfogalmazta. Ezzel csak annyi problémája van a szerzőnek, hogy *„Vajon ezekkel a kérdésekkel az ENSZ-nek kell-e foglalkoznia, nem inkább maguknak a szuverén államoknak kellene megoldaniuk a saját problémáikat?”* A másik „bűnös”, a VGF, melynek az Agenda 30 érdekében kitűzött céljait tétélesen fel is sorolja a szerző. Íme: *„létre kell hozni a világkormányt, a világpénzt, a világbankot, a világhadsereget, valamint, hogy vége a nemzeti függetlenségnek, vége MINDEN magántulajdonnak, vége a családnak”*. A mezőgazdaságra is talált valamit: nem lehet majd öntözni és legeltetni, a családi gazdaságoknak is befellegzett és csak korlátozott földhasználatot engednek majd az emberek számára. Szerencsére sem a VGF, sem az ENSZ dokumentumai között nem találtam rá ezekre a szövegekre. Mégis, ismerős a megközelítésnek ez a módja. Hát persze, az összeesküvés! Akkor hát helyben vagyunk. A VGF a 2020-ban meghirdetett Great Reset (Nagy Újraindítás) kezdeményezése révén került az összeesküvés-hívók, a “világkormány” ellen küzdők célkeresztjébe. Ezzel a témával egy korábbi írásomban (https://utodaink-jovoje.hu/eszmekek/conspiracy_theory.pdf) én is foglalkoztam, így most a VGF és az összeesküvés-hívók kapcsolatának tárgyalásától eltekintek. A tanulmány többi része amúgy is több érdekességet ígér.

Itt van mindjárt az állattartás kérdése. Kétségtelen, hogy számos probléma merül fel ezzel kapcsolatban, a tanulmány többet is érint ezek közül. Ilyen pl. a mûhús vagy vega-hús, ami növényi fehérjékből készített húspótló készítmény. Nem túl megnyugtató, amiket a szerző ír ennek az előállítási folyamatáról, és valószínűleg jogosan teszi fel a kérdést: *„Mindmáig kérdés, hogy mi ennek és a többi hús-mentes, szintetikus vega-terméknek az egészségünkre és a környezetre gyakorolt hatása? Mi bennük a tápérték, mit tud ezekből a szervezet felhasználni?”* De tárgyalja a laboratóriumban előállított, sejt tenyésztett hús kérdését is, ahol megdöbbentő adatot közöl: *„4-25-ször több energiára van szükség az ilyen hús előállításához, mint amennyit a legelõn felnevelt állat igényel”*. Ha ez igaz, akkor tényleg kérdéses az ilyen hús előállításnak az értelme, mert éppen a természetes módon tartott állatok magas energia és vízigénye szokott felmerülni olyan problémaként, aminek a megoldása várható a sejtenyésztett hústól (a másik az alacsonyabb ÜHG kibocsátás, gondolom, azért ez csak nem lesz több, mint amennyi a legeltetett állatoknál szokott lenni).

A rovarhúsról is érdekes dolgokat olvashatunk. Ez is egy új fehérjeforrásként merül fel, részben az állatok takarmányozása során, de akár közvetlen emberi fogyasztása is

felmerülhet. Sokat lehet hallani az előnyeiről, de egyetértek a szerzővel, „*sok kultúrában (többek közt a miénkben) a rovarok nem számítanak elfogadható tápláléknak*”. A tanulmány is inkább a negatívumaira fókuszál, bemutatva például, hogy mivel a rovarpornál a „bélsár” is benne van a zsírtalanított fehérje őrleményben, a rovarok bélrendszerében élő paraziták átkerülhetnek az állatokba, vagy akár az emberre is, és betegségeket okozhatnak. Jogos tehát a szerző felvetése, hogy több, főleg a rovarokból származó mikrobákat érintő kérdést kellene tisztázni ahhoz, hogy a rovarfogyasztás ne jelentsen veszélyt az emberi egészségre.

A tanulmány utolsó részében szerzőnk még a korábbi részekhez képest is jobban kilép a tudós szerepéből, amikor a felvetett problémák okait keresi. Például: „*A természetes húsoktól való eltérítés tényéből, azok más fehérjékkel való helyettesítéséből azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy az embereket is el akarják szakítani a természettől és a természetes táplálék fogyasztásától.*” Kik akarják ezt tenni velünk? Csak nem a „világ vezetői”? Máshol ezt is írja: „*...azt kell látnunk, hogy a táplálékot már az emberi egészség megromlására használják fel, vagyis az ételmisszer a népiértés egyik fegyverévé vált.*” Kicsit lejjebb: *Tudjuk, a bolygó vezetői úgy döntöttek, hogy a mezőgazdaság, ezen belül az állattenyésztés felelős a globális felmelegedésért. És a végső érv: „Azért akarják tönkretenni a kis- és közepes méretű gazdaságokat, hogy az ételmisszerellátás teljes mértékben a multik kezébe kerüljön.*” Sajnos a világ problémái sokkal bonyolultabbak annál, mint ahogy ezt a konteó-hívők (mint szerzőnk is) gondolják. Kár, hogy az általuk viselt szemüvegen számos pozitív kezdeményezés is negatív színbe kerül, mint pl. a „C40 városok” projekt, vagy a „Race to Zero” kampány. Pedig ezeknél csak arról van szó, hogy egyre többen próbálnak valamit *érdemben* tenni annak érdekében, hogy a klímaváltozást valamilyen elviselhető mederben sikerüljön tartanunk. Amit – a klímaváltozást és annak masszív antropogén okait – egyébként a tudomány ma már nem kérdőjelezi meg (ennek megfelelően a szerző által hivatkozott Miskolczi Ferenc és Szarka László álláspontjait nem tartja megalapozottnak).

Összefoglalva az a véleményem, hogy Bardócz Zsuzsa írása tanulságos egészen addig, amíg a tudós „bőrében” marad. Ez igaz a szermaradvány-koktélokról vagy a húspótlási alternatívákról (műhús, rovarhús, sejtenyésztett hús) írt, az ételmisszer-analitika szakterületén leírt mondataira. Amikor azonban kilép innen és megpróbálja a felvetett problémák okait is megtalálni, nos, akkor már egy egészen más, a konteó-hívők leegyszerűsítő megközelítését hívja segítségül. Bár, voltaképpen ez is tanulságos, sosem gondoltam volna, hogy egyszer „első kézből” lesz lehetőségem ezzel találkozni.

2024. október